

LABORATÓRIUMI GLOSSARY

Összeállította:

Dr. Góth László nyugalmazott egyetemi tanár

(szakalapító, ODLA specializáció felelőse 2005 és 2012 között)

Debreceni Egyetem, PEC, AOK, Orvosi Laboratóriumi és Képző Diagnosztikai Tanszék

e-mail goth@dote.hu

A LABORATÓRIUMI MEDICINA 2010. 35. évfolyam 1. száma 33-41. oldalán megjelent közlemény a Szerkesztősége engedélyével (2010. 09.06).

Összefoglalás

Az automatizáció és az új módszerek jelentős fejlődést eredményeztek a hazai laboratóriumok működésében. A kedvező változások azonban nem jártak együtt a laboratóriumi szaknyelv jó irányú változásával.

Jelen közlemény célja egy olyan „terminus technicus” összefoglaló, amely bemutatja a laboratóriumainkban használt kifejezések helyett a szakmai és nyelvi szempontok alapján használatra javasolt szakkifejezéseket és magyarázza ezek különbségeit. A javasolt szakkifejezések a nemzetközi mérés-technikai és szakmai szervezetek ajánlásait tükrözik.

Kulcsszavak: klinikai laboratórium, laboratóriumi szakkifejezések, javasolt írásmód

GLOSSARY FOR CLINICAL LABORATORY SCIENTISTS

Abstract

The new trends in Hungarian clinical laboratories has changed the laboratory methodology and instrumentation. Beside their favorable effects an unfavorable language has been created which is used widely in Hungarian clinical laboratories.

This paper presents a glossary which shows the widely used and the recommended terminology and it explain their meanings. The suggested terminology is based on the metrological and scientific recommendations of the international clinical laboratory science.

Key words: clinical laboratory, clinical laboratory terminology, recommendations.

BEVEZETÉS

Ha egy idegen betéved egy magyarországi klinikai laboratóriumba, akkor érdeklődve figyelheti az ott dolgozók beszédét. Nem biztos, hogy megérti is azt, mivel a hazai laboratóriumokban egy új nyelv van kibontakozóban.

Ennek kiindulója az orvosi nyelv a maga latin/görög szavaival, amihez korábban a német, de napjainkban főként az angol eredetű szavak/kifejezések csatlakoznak.

Ez a „szókincs” az utóbbi 20 évben jelentősen növekedett terjedelmében, de szegényedett is, mivel az új kémiai, analitika, műszertechnikai, mérés technikai kifejezések magyarra történő fordításai gyakran nélkülözik a szakma és a magyar nyelv alapvető ismereteit.

A nyugat-európai és az USA gyártmányú készülékek, mű szerek, tesztek ma már minden laboratóriumban megtalálhatók. Ezek magyarországi forgalmazásához magyar nyelvű használati utasítást, leírást, műszerkönyvet kell mellékelni. Sajnos ez jogos igény a laboratóriumainkban, mivel számottevő a laboratóriumi szakemberek általános és szakmai angol nyelvi ismereteinek hiánya. A problémát tovább bonyolítja, hogy az angol nyelvű leírások fordítását, de főként a lektorálását nem laboratóriumi és mérés technikai szakemberek végzik.

A műszerkönyvek, a hazai számítógépes laboratóriumi információs rendszerek, és a teszt leírások gyakran nem megfelelő fordításai révén a laboratóriumi dolgozók szókincsébe szakmailag nem megfelel ő, olykor megtéveszt ő vagy néhány esetben megmosolyogtató kifejezések kerültek. Ezeket a laborosok valamint közreműködő partnereik (szerviz, a gyártók/forgalmazók, informatikusok) szinte minden mérlegelés, megfontolás nélkül elfogadják és sajnálatos módon használják valamint terjesztik.

Remélem, hogy a következő szótárszerű fogalom jegyzék (glossary) mindegyikőnk helyes szóhasználatát (terminus technicus) fogja szolgálni.

LABORATÓRIUMI GLOSSARY

Ezeket olvastam, hallottam vs **ahogyan írni, mondani kellene és a magyarázat.**

A

abnormális vs **patológiás**
analitikai áramlási útvonal vs **HPLC oszlop**
analitikai bizonytalanság vs **analitikai pontosság**
analitikai szenzitivitás vs **analitikai érzékenység, nem azonos mérési tartomány alsó határával**
alacsony szintek biztonságos kimutatása vs **alacsony koncentrációk megfelelő pontossággal történő mérése/meghatározása**
automatán történő mérés vs **automatával történő mérés**
assay-finder vs **ritka/speciális vizsgálatok katalógus**
anyag vs *reagens*
alámérés vs **a mért koncentráció alacsonyabb mint az analit koncentrációja a mintában**
analitikai bizonytalanság vs **analitikai hiba**
alsó detektálási küszöb vs **kimutathatósági/detektálási határ, az a legkisebb koncentráció, amelynél a jel nagyobb, mint a vak mérések átlaga + 3SD-jük**
alsó kimutathatósági határ vs **kimutathatósági határ, felső határ nincs**
alkalmazása elengedhetetlen vs **alkalmazása szükséges**
átváltó szám szerepeltetése vs **átszámítási faktor megadása**
automatán vs **automatával**
arról nem is beszélve vs **említendő**
azóta vs **újabban**
arany standard módszer vs **gold standard módszer, a rutin módszernél pontosabb módszer**
átlag \pm SD 12,2 \pm 23,8 ng/ml vs **nem számolható így, mert nem Gaussi a mérési eredmények eloszlása**

B

betegágy mellett (Point Of Care Testing-POCT) végzett vs **POC vizsgálat vagy POCT, Point of Care Testing vagy a laboratóriumi vizsgálat, amelyet az ellátás helyszínén, ahol a vizsgálat szükségessége felmerült végeznek**
beleesik - belül esik - belül helyezkedik el - a normál tartományba vs **referens tartományban van**
beválogatás vs **kiválasztás**
belső standard vs **belső kalibrátor vagy belső kontroll**
befolyásolja az eredményt vs **hatással van a meghatározásra és az eredmény nem a mintában lévő koncentrációt mutatja**
betegminta vs **a beteg mintája**
betegszelektív vs **betegenként kérhetők a vizsgálatok**
beállítás: műszer, módszer vs **módszer/műszer bevezetés/evaluáció, a saját rutinunk számára történő vizsgálatok**
bemondott eredmény vs **telefonon közölt laboratóriumi vizsgálati eredmény**
belép a vörösvértestbe vs **bejut a vörösvértestekbe**
betegek nagy hányada vs a **betegek nagyobbik része**
betegekben vs **betegeknél**

C

cukor vs *glükóz*, a *szénhidrát anyagcsere jellemző paramétere, a fő energia forrásunk, több évtizedes fejlődés eredményeként ma már nem cukrot (többértékű alkoholok) hanem glükózt tudunk meghatározni*

cTn lelet értelmezése vs **cTn mérési eredmény klinikai validálása**

cTn biztonságos, rutinszerű elterjedés vs **cTn mérés rutinszerű használata**

Commutability vs **kontroll/kalibrátor megfeleltetése a vizsgálati mintának (mátrix), cél az azonos reagálású mátrix**

controll vs **kontroll**

csökkenti a mért értéket vs **a mért koncentráció alacsonyabb, mint a mintában az analit koncentrációja**

csökkenést észleltem vs **csökkenést mértem/detektáltam**

csökkentett kalibráció vs **kevesebb számú kalibrátorral végzett kalibráció**

cukorbetegség vs **diabetes mellitus**

csap (gázpalack) vs **szelep**

D

diagnosztikai módszer vs **meghatározási módszer, amely szolgáltathat laboratóriumi vizsgálati eredményt**

a) betegség megállapításhoz(diagnosztika),

b) a betegség kezeléséhez(terápia)

c) a betegség kockázatának becsléshez

diagnosztikai laboratórium vs **klinikai laboratórium, a diagnosztikai elnevezés leszűkíti a laboratórium és a laboratóriumi vizsgálatok profilját**

detektálás vs **a mért jel és a meghatározandó közötti összefüggés**

döntéshozatali cut off, vágópoint vs **küszöbérték, amely fölötti koncentrációt patológiásnak tekintjük**

dimenzió vs **dimenzió, nem azonos a mértékegységgel, hanem az alapmennyiségek (hosszúság:L, idő:t, tömeg:M, áramerősség:A, hőmérséklet:T) megfelelő hatványaink szorzata, a koncentráció dimenziója $M \cdot L^{-3}$**

direkt meghatározás vs **közvetlen meghatározás pl ISE**

döntéshozatali határérték vs **cut off, küszöbérték, diszkriminációs érték**

diagnosztikai küszöb vs **cut off, diszkriminációs érték**

diagnosztikus határérték vs **a patológiás és referenst elválasztó diszkriminációs érték, cut off, patológiás diszkriminációs érték**

definitív módszer vs **legmagasabb szintű módszer, kalibrátora: súlymérés, izotóphígítás, feladata referens módszer validálása-**

diagnosztikai bizonytalanság vs **egy vizsgálat diagnosztikai hatékonysága a 95 %-os konfidencia intervallum alapján a következő képlettel becsülhető:**

$1,96x$ gyök $CV_{within run} + CV_{run to run} + CV_{biológiai}$

detekciós küszöb vs **kimutathatósági határ, vak mérések átlaga $+3SD$**

desztillált vízre kalibrál vs **0 koncentrációjú kalibrátor (vak) mérése**

dacára vs **ellenére**

diabetes híján vs **nem diabeteses**

E

eredmény értelmezése vs **a vizsgálati eredmény validása és a validált eredmény interpretálása**

érték vs **a vizsgálati minta koncentrációja/aktivitása a laboratóriumi gyakorlatban szinte köztűz, amit mindenre használnak**

egészséges egyén /egyed vs **kontroll egyén vagy referens egyén,**

az eredmény hiteles vs **validált vizsgálati eredmény**, a *validáló nem hatósági személy*

egészség vs

a) WHO szerint:

1. **komplett fizikai, szellemi és szociális jólét,**
2. **a betegség és rosszullét hiánya**

b) Nuttel. Lancet 1994: 351: 645.

1. **az előző 5 évben jelentős belgyógyászati vagy sebészeti betegség hiánya,**
2. **nem volt kórházban kezelés miatt,**
3. **jelenleg nem szed gyógyszert,**
4. **saját érzése szerint jó egészségnek örvend**

egészséges vs **referens vagy kontroll egyén,**

referens *egyéneket meghatározott kritériumok alapján (célorientáltan) válogatjuk ki*

kontroll *egyének: a vizsgált betegségben nem szenvednek*

elektroda vs **elektród.** *Az elektróda hegesztésnél használatos.*

egykomponensű reagens vs **egykomponenses reagens**

elektród potenciál vs **az elektród reakció potenciálja**

elektromos impedancia vs **impedancia**

eGFR vs **estimated GFR** azaz **becsült GFR**

eltérés, változás vs **hiba**

egészséges egyénekből a plazma cTn nem mérhető vs **referens egyének plazma cTn koncentrációja a módszer mérési tartomány alsó határa alatti**

elfo vs **elektroforézis**

eredményt hamisítja meg hiba vs **a hiba miatt tér el a célértéktől a mért koncentráció**

eredmény bizonytalansága vs **eredmény pontossága**

EDMA vs European Diagnostic Manufactureres Association emelkedett kontroll vs **patológiásan magas koncentrációjú kontroll**

egészséges egyén vs **referens egyén**

eredmények megvitatása vs **az eredmények értékelése, diszkussziója**

eredményünk egybecseng vs **eredményünk hasonló/azonos**

eredmények összevetése az irodalmi adatokkal vs **eredményeink és az irodalmi adatok összehasonlítása**

emberek vs **betegek vagy referens egyének, kontroll egyének**

elvárható koncentráció vs **a várható koncentráció**

eredeti cikk által vs **az idézett közlemény szerint**

egészséges kontroll vs **referens egyén vagy kontroll egyén**

el őállítsák a kívánt hullámhosszt vs **a módszer által definiált hullámhossznál kell mérni**

eltárolódott a készülékben vs **a műszer tárolja**

egyesek szerint vs **egyes szerzők szerint**

eredmény kiadás vs **eredmény közlés**

egységes standardizáció vs **standardizáció**

esetszám vs **vizsgálat/beteg szám**

értékelhetetlen HbA1c eredmény vs **nem közölhető HbA1c mérési eredmény, valamilyen kizáró ok miatt**

ebből kifolyólag vs **ebből következik**

e szerint vs **ezen definíció szerint**

életteni körülmények között vs itt: **patológiás körülmények között, de lehet fiziológiás körülmények között is**
egybecseng vs **azonos vagy hasonló**

F

felcseppentés vs **a minta felvitele, elektroforézisnél a felcseppentés a minta széles sávjának nem kívánatos szélesedését eredményezi, ami csökkenti a felbontást**

funkcionális szenitivitás vs **mérési tartomány alsó határa, amelynél a VK 10 %, immunkémiai meghatározások közül a cTroponinoknál használatos**

festékek színe megváltozik vs **a vegyület/színképző színe megváltozik**

fals alacsony vs **a mérési eredmény nem a mintában lévő koncentrációt mutatja, annál alacsonyabb**

fals pozitív eredmény vs **a mérési eredmény nem a mintában lévő koncentrációt mutatja, annál magasabb**

felvételnél mért laboratóriumi értékei vs **a kórházi felvételnél mért laboratóriumi vizsgálatok mérési eredményei**

felveti a hyperchloremia lehetőségét vs **hyperchloremia**

főlemérés vs **a mért koncentráció magasabb mint az analit koncentrációja a mintában**

félrevezetően alacsony vs **tévesen(fals) alacsony, diagnosztikai értékelés**

funkcionális érzékenység VK<20 % vs **mérési tartomány alsó határa, amelynél a VK 20 %, immunkémiai meghatározások**

felcímkézett vs **azonosítóval ellátott**

futatott kontroll vs **a kontroll mérése**

főzés pufferban vs **pufferban történő melegítés**

felett a meghatározás már nem biztonságos vs **... koncentráció felett a jel és a koncentráció összefüggés már nem lineáris/...**

A mérési tartomány felső határa feletti mérési eredményekre vonatkozik.

G

gép vs **műszer, a gép energiát átalakító vagy munkát végző szerkezet, kivétel a fényképezőgép, számítógép, röntgengép amelyek kezdetben szintén gépszerűek voltak**

glükózra specifikus vs **glükóz specifikus**

glukoz vs **glükóz**

glukóz vs **glükóz**

glükóz keresztmetszet vs **glükóz profil**

gyulladásos markerek vs **a gyulladás laboratóriumi markerei**

gyárilag van kicsapva vs **a gyártás során történt a kicsapás**

gyártó által közölt precíziós tanulmányok vs **a gyártó közlése a módszer pontosságáról**

glukózszint vs **glükóz koncentráció**

H

hemoglobin A1c új mértékegysége vs **mmol (HbA1c)/mol(HbAo)**

hemoglobin A1c IFCC mértékegysége vs **mmol (HbA1c)/mol(HbAo), a hemoglobin A1c mértékegysége az IFCC ajánlása alapján SI egységben, amit majd alkalmazni fognak/fogunk**

hiteles vs **hitelesített**

hitelesített vs **hitelesített, a Magyar Szabványügyi Hivatal által, min hatóság végzi és erről írásos bizonyítékot ad tanúsító jelekkel, nem azonos és magasabb rendű tanúsítvány, mint a kalibrálás**

hamisítja a mérési eredményt vs **befolyásolja mérést vagy interferál**

hibás eredményt kapunk hemolitikus minta esetén vs **hemolízis befolyásolja a mérést (interferál), ennek eredményeként a mérési eredmény nem a betegben lévő analit koncentrációjának felel meg**

hibásan alacsony eredmény vs **a mérési eredmény nem a mintában lévő koncentrációt mutatja, annál alacsonyabb**

HDL-C iránti specificitás vs **HDL-C specificitás**

hitelesítés vs **kalibrálás, a hitelesítés hatósági (Országos Mérésügyi Hivatal) művelet**

hamisítás vs **a mérési eredmények megváltoztatása**

halálloki statisztika vs **halálozási statisztika**

hibát ejtünk vs **hibát vétünk, hibázunk**

HbA1c mértéke vs **HbA1c koncentrációja**

HbA1c eredményeket standardizálni kell vs **HbA1c meghatározási eljárásokat kell standardizálni, közte az eredményközlést is**

HbA1c-ből levezetett átlagos glükóz vs **HbA1c-ből származtatott (számított) átlagos glükóz koncentráció**

HbA1c a vércukorszintjének élettani átlaga vs **a HbA1c a vér glükóz koncentráció időbeni integrálja**

hemokultúra standard vs **.. eredményeinket a hemokultúra vizsgálat (+ vagy -) eredményéhez viszonyítottuk, hemokultúra a viszonyítási alap lásd standard**

I, J

interakció vs **interferencia, a vizsgálati minta egyes komponensei (hemoglobin, lipoproteinek, bilirubin, aszkorbinsav...) maguk mérendő jelet nem produkálnak, de a mérendő analit meghatározását befolyásolják abszorbancia, zavarosság...)**

ismételhetőség vs **pontosság**

ionszelektív elektród szelektív en átérteszti az ionokat vs **a mérendő ionok alakítják ki az elektród reakció potenciált**

ISE elektród szenzitivitását a Nerst tartomány meredeksége fejezi ki vs **az ISE elektród szenzitivitását a Nerst egyenlet iránytangense (meredeksége) definiálja**

ISE szelektivitás fokmérője vs **az ISE elektród szelektivitását a állandó jellemzi**

ISE K elektród: egy K-ra nézve permeabilitást biztosító anyag van keverve vs **ISE K elektródban valinomicin biztosítja a szelektivitást, nem a permeabilitást**

időgörbe (enzim) vs **kinetika, aktivitás (koncentráció időbeni változása)**

immunassay immunesszé vs **immunkémiai vizsgálat**

interesszé, intraesszé vs **immunkémia vizsgálatok pontossága sorozaton belül és sorozatok között**

immunfixációra teszük vs **immunfixáció a következő lépés**

időhatár vs **idő intervallum**

igen megbízható vs **megbízható**

irreverzibilis HbA1c vs **stabil HbA1c (kémiai reakció lehet irreverzibilis)**

IFCC referens anyagra kalibrált vs **IFCC által ajánlott kalibrátorral kalibrált**

IFCC egység vs **SI egység, aminek használatát az IFCC javasolja pl HbA1c-nél**

IFCC szerint kalibráció vs **IFCC által javasolt kalibrátorral történő kalibrálás**

jól összekeverjük vs **homogenizáljuk**

ISE membrán bizonyos ionokra nézve permeábilis ez membrán potenciált eredményez vs **elektród reakció potenciálja, ez a membrán nem permeábilis**

jó korreláció vs **szoros korreláció**

jó prognózisú vs **kedvező prognózisú**

K

külső standard vs **kalibrátor**

klinikai állapotú személy vs **a beteg klinikai állapota**

kimutatás vs **vizsgálat/mérés**, amely megmutatja, hogy egy komponens koncentrációja egy adott **koncentráció alatt vagy felett van**. Nem azonos a meghatározással. *A vérben a glükózt nem kimutatni kell, hanem meghatározni a koncentrációját.*

kimutatás vs **szemikvantitatív meghatározás**

kalibrátor vs **nem azonos a standarddal és nem használható hitelesítésre, nem hitelesítő**

klinikai érték (spec, érzékenység) vs **egy laboratóriumi vizsgálat diagnosztikai jellemzői**

klinikai hasznosság vs **egy laboratóriumi vizsgálat főként diagnosztikai jellemzői: specificitás, érzékenység, prediktív értéke**

klinikai validálás vs **a laboratóriumi eredmények klinikai szempontok alapján történő szakorvosi validálása**

kiváló korrelációs együttható (módszer összehasonlítás) vs **az r (korrelációs**

együttható) csak a regressziós egyenlettel együtt használható, önmagában félrevezető lehet

klinikai szenzitivitás, specificitás vs **egy laboratóriumi vizsgálat jellemzői a diagnosztikai specificitás, és a diagnosztikai érzékenység**

koloriméter vs **szín összehasonlító mérési módszer, nem azonos a fotometriával, ahol monokromatikus fényt alkalmazunk**

készülék magától mér vs **a készülék automatikusan mér**

készüléken mértük vs **a készülékkel mértük**

kémcső vs **1,8x16 cm egyik felén zárt üvegcső, amelyet korábban főként vizeletvizsgálatok végzésére használtak. Nem azonos a vérvételi csövekkel.**

különböző szintű kontroll vs **különböző (referens, patológiásan alacsony és magas) koncentrációjú kontrollok**

kontroll nem elfogadható tartományban vs **a kontroll koncentrációja az elfogadhatósági tartományon kívüli/ nincs az elfogadhatósági tartományban**

kézi mérés vs **manuális**

kontroll futatása vs **kontroll mérése**

klór vs **klorid**, *a klór gázt a klorid iont jelent*

kálium koncentráció normál értékre utal vs **kálium koncentráció a referens tartományban**

kihűlt vizelet vs **szobahő mérsékletű vizelet**

kóros szint vs **patológiás koncentráció**

képesek eredményt adni vs **a laboratóriumi meghatározások kivitelezhetők**

kardiális eredetű álpozitivitás vs **a betegség nem kardiális eredetű, de a marker patológiás koncentrációjú**

komponens zóna vs **sáv**

kalibrátor anyag vs **kalibrátor**

kalibrálni 6 hónaponként vs egyes gyártók ajánlása, **nem követendő**

kontroll vs **nem kalibrátor**, más az összetétel és a funkció

kontrollminta koncentrációja vs **kontroll koncentrációja**

kimutathatósági küszöb vs **kimutathatósági határ, vak mérések átlaga +3SD ez nem a mérési tartomány alsó határa**

kimutathatósági határ alatt nem mérhető vs **a kimutathatósági határ alatt is lehet mérni, de a jel nincs kapcsolatban a meghatározandó analit koncentrációjával**

közvetlen hozzáférésű készülék vs open access instrument, **reagens szempontból nyitott rendszerű készülék**

konfirmálás vs **validálás**

közöttire mértem vs **a mért koncentrációk a következő két határ között vannak**

külső jártassági vizsgálat vs **külső szervezet által történő kontrolállás**

kimutatás elve vs **a meghatározási elv**

kiváló egyezést mutatott vs **az r (korrelációs együttható) csak a regressziós egyenlettel együtt használható, önmagában félrevezető lehet**

kifejlesztés vs **kialakítás**

kielégítő pontosság vs **elfogadható pontosság**

kis híján szignifikánsnak bizonyult vs **nem volt szignifikáns**
közel állnak a valós adatokhoz vs **közelítik a cél értéket**
kinetikus teszten határoztuk meg vs **kinetikus mérési módszerrel történt a meghatározás/
határoztuk meg**
kiadni az eredményt vs **eredmény közzéte**
kóros szerkezetű hemoglobin zavarok vs **hemoglobin variánsok**

L

labor vs **laboratórium**, *(írásban mindig laboratórium)*
laboartórium ki vizsgálás vs **laboratóriumi vizsgálatok**, *amelyek a ki vizsgálás egy részét jelentik*
lelet vs **laboratóriumi vizsgálati eredmény(ek)**, *a laboratóriumi vizsgálati eredmény nem lelet, a laboratóriumi vizsgálati eredmények laboratóriumi szakorvos által leletté alakíthatók, ha további információk bevonásával orvosi (diagnosztikai, terápiás, kockázat becslési ajánlásokat) tartalmaznak*
lelet vs a **laboratóriumi eredményközzéte** mellett szakmai véleményeket vagy az eredmények interpretációját is tartalmazó egészségügyi dokumentum, amelyet felhatalmazott, azonosítható diplomás laboratóriumi szakember ad ki
laboratóriumi medicina vs **laboratóriumi medicina**, *azonban a laboratóriumi tevékenység nem meríti ki az orvoslás/gyógyítás (medicina) fogalmát, konziliáriusi tevékenységgé inkább válhatna*
laboratóriumi diagnosztika/labordiagnosztika vs **laboratóriumi diagnosztikai eljárások**, *laboratóriumi vizsgálatok végzése a diagnosztikai (betegség megállapítás) céllal, ma laboratóriumi vizsgálatoknak csak egy részét foglalja magába, ezért nem ajánlható a laboratóriumi diagnosztikai osztály elnevezés használata*
lelet átfordulási idő vs **vizsgálati idő**, *az az idő, amely a vizsgálat kérés és a vizsgálati eredmény megérkezése között telt el, TAT: Turn Around Time, a laboratóriumba nem lelet érkezik és nem is leletként jut el a vizsgálatkérőhöz laboratóriumi vizsgálati eredmény, átfordulni pedig nem szokott*
legjobb diagnosztikai érték vs **diagnosztikai hatékonyság**, *egy vizsgálat diagnosztikai hatékonysága ROC analízissel határozandó meg*
legkisebb mérhető mennyiség vs a **mérési tartomány alsó koncentráció határa**
L liter vs a **liter jele a l (SI)**
leluálható vs **eluálható**
lipid meghatározások értékei vs a **lipidanyagcsere paramétereinek koncentrációi**
leolvasások száma vs **mérési pontok száma**
leolvasó vs **értékelő/mérő**
laboratóriumban szokásos szakképzettségű munkatárs vs **laboratóriumi szakképesítéssel rendelkező munkatárs**
legdrasztikusabb eredmény vs **legmagasabb/legalacsonyabb koncentráció**
leletkiadás vs **eredményközzéte**
leszűkített populáció vs **bizonyos szempontok alapján szelektált populáció**
legtávolabbi időpont vs **legkésőbbi időpont**
lenulláztuk vs **nulláztuk**
lemérés vs **mérés, meghatározás**

M

molekuláris diagnosztika vs **molekuláris diagnosztikai vizsgálat**
MLDT logo vs **túl hangsúlyozza a molekuláris genetikai vizsgálatokat**
mennyiség vs **egy analit minőségi és mennyiségi azonosítókkal rendelkezik.**
A mérés eredménye a mennyiségi (mérőszám és mértékegység) jellemezés. Van alapmennyiség és származtatott mennyiség. Nem azonos a koncentrációval és nem kötőszó.

mennyiség vs **koncentráció**
mennyisége a plazmában vs **plazma koncentrációja**
mért érték valódi legyen vs **mért koncentráció az analit mintában lévő koncentrációjának feleljen meg**
megbízható mérési eredmény vs **realible: pontosság és recovery**
mérési bizonytalanság (uncertainty) vs **mérési pontosság, ne csökkentsük mi is respektünket**
mennyiségi kimutatás vs **mennyiségi meghatározás**
mért érték vs **koncentráció/aktivitás. Az érték nem kötőszó.**
megengedett hiba vs **a hiba az elfogadhatósági tartományban**
mól vs **mol (a tömeg SI egysége)**
mi klórunk vs **a beteg klorid koncentrációja**
módszer validálása vs **rutinban történő alkalmazhatóságának vizsgálata**
minta feldolgozása vs **minta mérése/vizsgálata**
magas minőségű folyadék-kromatográfia vs **nagy hatékonyságú folyadék-kromatográfia (HPLC)**
mennyiségi meghatározás alsó határa vs **mérési tartomány alsó határa**
minta mennyisége vs **a minta térfogata**
mérési tartomány vs **NEM azonos a referencia tartománnyal**
metodika vs **módszer, eljárás**
monokromatikus fény vetül vs **monokromatikus fény jut**
mutációra negatív vs **ezen mutáció szerint vad típusú**
messze nem mutatott jó átfedést vs **nem egyezett**
mérés korlátai vs **a mérési kritériumok**
megkérte a CRP meghatározást vs **kérte/rendelte a CRP meghatározást**
ng/mL vs **ng/ml**

N

nemzetközi laboratóriumi diagnosztikai szervezetek vs **nemzetközi laboratóriumi vizsgálatokkal foglalkozó szervezetek pl IFCC**
normál tartomány vs **referens/referencia tartomány**
normálérték tartomány vs **referens tartomány. Nem egészségesekre vonatkozik és egy értéknek nem lehet tartománya.**
növekvő mennyiség vs **növekvő koncentráció**
normális vs **szokásos, természetes, nem azonos az egészségessel**
normál esetben vs **referens egyéneknél**
negatív cTn lelet született vs **a beteg cTn-ja nem emelkedett**
nagy kockázatú beteg vs, **több kockázati tényezőjű beteg vagy egy kockázati tényező esetén a magasabb kockázatú csoportban lévő személy, aki még nem biztos, hogy beteg**
nem tudjuk kiadni az eredményt vs
a) **nem készült el a mérés vagy**
b) **nem volt megfelelő a vizsgálati minta,**
c) **további vizsgálatokat igényel a validálás**
nemzetközileg hitelesített referencia standard vs **nemzetközileg elfogadott kalibrátor/kontroll**
normális érték vs **referens érték/tartomány**
nemrégén kiderült vs **az újabb eredmények alapján**
névleges értékű vs **nominális/adott értékű**
növekedés a cukorbetegek között várható vs
a) **diabetikus betegekben a komplikációk növekedése várható**
b) **a diabetikus betegek számának növekedése várható**
nem enzimatis útton vs **nem enzimatis reakció révén**
nem kívánatos szubsztanciák a vérben vs **toxikus anyagok a vérben**

O, Ő

orvosi laboratórium vs **klinikai laboratórium**, amelyben a gyógyításhoz szükséges laboratóriumi vizsgálatokat végzik és nemcsak orvosok dolgoznak

orvosi klinikai laboratórium vs **klinikai laboratórium**

OENO vs **Orvosi Eljárások Nemzetközi Osztályozása**

összemérés vs **két módszer összehasonlítása**

összekevert vizelet minta vs **ez probléma**

optimális hiba vs **sorozaton belüli pontosság**

összbeteganyag vs **az összes beteg**

origon áthaladó görbe vs **origóból kiinduló görbe**

összevessem vs **összehasonlítsam**

összevetettük vs **összehasonlítottuk**

összeráztuk vs **homogenizáltuk**

óriási jelentőségű vs **nagy jelentőségű**

összefüggés stabilizálódott vs **az összefüggést többen megerősítették**

optimális határérték vs **diagnosztikai küszöb**

P

Point of Care Testing vs **POCT: ahol a laboratóriumi vizsgálat igénye felmerül, ott végezhető vizsgálatok**

precizitás vs **pontosság: sorozaton belüli és sorozatok közötti**

pozitív az eredmény vs **a patológiás tartományban van**

próbasáv vs **az a sáv amelybe a minta kerül, mintasáv**

próba vs **a kémcsőben végzett vizelet kimutatási eljárások korábbi neve**,
nem ajánlott a használata. Azt mutatja, hogy egy komponens egy adott határ feletti (pozitív) vagy alatti (negatív) koncentrációjú.

99 percentilishez megadott cut off vs **cut off a 90 percentilisenél**

plauzibilitás vs **többi eredmény, korábbi adat ok, klinikai tünetek, figyelembevétele**

peer group csoport vs **megfelelő szempontok alapján válogatott (szűkített) módszertani csoport**

pozitív volt a reakció vs **a reakció lejátszódott, reakciótermék képződött**

páciens vs **beteg**

R

reprodukálhatóság vs **pontosság**

referenciaérték tartomány vs **referens/referencia tartomány**, *referencia érték csak egy érték, aminek nincs tartománya*

referens módszer vs **széleskörű vizsgálatokkal bizonyított módszer, pontatlansága elhanyagolható mértékű, feladata a rutin módszer validálása**

referencia tartomány harmincszorosa vs **a referencia tartomány átlagának vagy felső határának harmincszorosa**

referencia tartomány értéke vs **a referens tartomány**

ritka beteg vs **ritka lehet a betegség**

reszort vs **részleg vagy feladat**

reakcióvolumen vs **reakció térfogat**

rendszeres hiba vs **szisztémás hiba**

ráismétlések vs **ismétlés**

referencia minta vs **kalibrátor**

reagens tálca vs **tárcsa**

reakciógyűrű vs **küvetta tárcsa**
referencia standard kombinációjához viszonyított vs **több kontrollhoz történt a viszonyítás**
rutin hiba vs **sorozatok közötti/napenkénti pontosság**
referencia standard vs **viszonyítási alap**

S, SZ

szint vs **koncentráció, aktivitás**
standard vs **kalibrátor, ismert koncentrációjú oldat, amelyet kalibrálásra használnak**
sóoldat vs ... **g/l koncentrációjú NaCl oldat**
saját érzékenységi határ vs **műszer specifikus, analitikai érzékenysége**
saját normálérték vs **egyéni/saját referens tartomány**
számolt GFR vs **becsült GFR, ami metrológiai szempontból kisebb értékű információ, mint a
méréssel kapott eredmény**
SI egységek L vs l és mól vs mol
szórodás vs **szórás**
secunder kalibrátor vs **a referencia módszer kalibrátora**
saját adataim szerint vs **az általam végzett vizsgálati eredmények alapján**
stádiumbeosztású vs **stádiumú**
sok egyéb klinikai adat mellett vs **további klinikai adatok ...**
standardizáció bevezetése vs **meghatározott (IFCC) szempontok szerinti mérések kezdésének ideje**
specifikus standard vs **kalibrátor, a módszer lehet specifikus**
standardizált érték vs **a szabályozott (standardizált) körülmények között
történt mérés eredménye**
spontán kémiai modifikáció vs **spontán kémiai reakcióban a modifikáció nem lehet spontán**
standardizáció vs **előírásoknak, szabványoknak (standard) történő megfelelés**
soha nem vs **definiálni, hogy hány esetből egyszer sem**
szelektivitás vs **milyen mértékben méri csak az adott analitot egy komplex közegben.**
színező anyag vs **színeképző reagens**
szérumban kimutatható különböző szervekből származó alkalikus foszfatáz izoenzimek vs **alkalikus
foszfatáz izoformok, izoenzimek, makroenzimrek**
szinte egybevág vs **közel azonos, hasonló**
szimplán mérjük vs **előkészítés nélkül mérjük**
szem előtt tartás vs **figyelembe kell venni**
számoló képlet vs **átszámítási képlet/formula**
semmilyen összefüggést nem tudunk kimutatni vs **vizsgálataink szerint nem volt összefüggés....
között(r...)**

T, TY

teszt vagy test vs **vizsgálat**
tartományba esik vs a referens **tartományban van**
teszt futatása vs **mérés**
torzítás vs **pontosság, a torzítás a célértéktől való eltérést, míg a pontosság a célérték közelítést
mutatja. Taktikai szempontból a pontosság használata ajánlható.**
tévesen magas eredményt kapunk vs **a mérési eredmény nem a mintában lévő koncentrációnak felel
meg, annál magasabb**
transzport idő vs **szállítási idő, az az idő, amíg a minta a mintavétel helyétől a laboratóriumba jut**
töltött részecskék vs **töltéssel rendelkező részecskék**
teljesítmény becslése TAT vs **a vizsgálat végzésének ideje vagy sebessége**
telepatológiai szolgálat vs **az eredmény értékelése nem a vizsgálat végzés helyén történik**
torzítatlanság vs **pontosság**

torzítlan mérési eredmény vs **pontos mérési eredmény**
teljes pozitívás vs **több betegnél nem emelkedett a koncentráció**
teszteltük vs **vizsgáltuk**
tartományba esett vs **referens/patológiás tartományban volt a minta koncentrációja**
terápiás válasz vs **a terápiára adott válasz, bekövetkezett változás**
több, mint felében vs **számmal 26/30 vagy 81%**
több a glukóz vs **nagyobb a glukóz koncentráció**
több mint a referencia tartomány ötszöröse vs **a referencia tartományé vagy annak felső határé?**

U

urobilinogén mennyisége normális vs az **urobilinogén ürítés fiziológiás, nem fokozott vagy nem csökkent**
újtság vs **folyóirat**

V,W

valós koncentráció vs **a mért koncentráció azonos az analit mintában lévő koncentrációjával**
valóságosnál magasabb aktivitást eredményez vs **a mintában lévő aktivitásnál magasabb a mért aktivitás**
vizsgálat kiváltása vs **vizsgálat helyettesítése**
vizeletcsík leolvasó automata vs **vizelet vizsgálati csík értékelő készülék**
vizsgált paraméter mennyisége vs **a vizsgált paraméter koncentrációja**
valódi érték vs **célérték**
valódiság vs **célértéknek történő megfelelés (trueenes)**
www.laborlelet.hu vs **laboratóriumi vizsgálati eredmény**
vércukor vs **vér glukóz vagy plazma glukóz**
vércukormonitorozás vs **glukóz monitorozás**
validálás vs **érvényesítés, jóváhagyás, annak megerősítése objektív bizonyítékok szolgáltatásával, hogy az adott szándék szerint használható vagy alkalmas az előírt követelmények teljesítéséhez (pl. NAR: Nemzeti Akkreditációs Rendszer) verifikáció vs annak igazolása, hogy a ténykedés leírtaknak megfelelő**
valin maradékhoz kötődik vs **a hemoglobin terminális aminosavához a valin -NH₂ csoportjához kötődik**
vérglukóz szint vs **vérglukóz koncentráció**
visszanézni az eredményt vs **ellenőrzi a mérés eredményét**
visszaállnak a normál értékekre vs **újra a referens tartományban van**
visszamért minta, kontroll vs **minta/kontroll ismételt mérése**
visszaesés vs **csökkenés**
visszaszámolás vs **átszámítás más egységre**
végső kórházi kimenetel vs **kórházi kezelés eredménye**
vércukorszint beállítás vs a **vérglukóz koncentráció monitorozása**
vércukorérték vs **vérglukóz koncentráció**
vörösvértest festőanyaga vs **hemoglobin**
valódi mérési eredmény vs **célértéknek megfelelő mérési eredmény**
vizelet mennyisége vs **a vizelet térfogata, a folyadékok mennyiségi jellemzője a térfogat**

Z, ZS

zavarás vs **interferencia**

KONKLÚZIÓK

Nem ajánlott:

- a) új „kötőszavak”, amit mindenre használnak: érték, mennyiség, szint, standard
- b) gyakran használt: anyag, egészség(es), gép, hiteles, labor, normál(is), valódi, cukor, ember.
- c) általánosan és fölöslegesen használt igekötők: le-, alá-, fölé-, be-, ki-, fel-
- d) feleslegesen használt képletes helyhatározók: -ra, -re, -on, -án

Hivatkozások

Műszerkönyvek

Tesztleírások

Laboratóriumi információs rendszerek

Orvosdiagnosztikai laboratóriumi analitikusok:

vizsga, szakmai gyakorlati munkanapló, diplomamunka

Laboratóriumi: folyóirat, könyv, előadás